

Asia: VN/10384/2019 VM212:00/2018

Lausuntopyyntö järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämistä ja yhdenmukaistamisesta

1 Taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Yhdistys

2 Ehdotukset järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi

Ehdotus 1: Valtionavustustoiminnassa siirrytään uuteen, valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaisuutta edistävään toimintamalliin.

Tuotonjakoministeriöt siirtyvät valtionavustustoiminnan uuteen toimintamalliin ja ottavat käyttöön sitä tukevat valtionavustustoiminnan verkkopalvelut. Tuotonjakoministeriöt siirtyvät toimintamalliin kehittämissuhteissa siten, että verkkopalvelut ovat kaikkien käytössä vuoteen 2024 mennessä. Valtionavustuskäytännöt yhdenmukaistetaan valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaiseksi.

Valtionavustusprosessien yhdenmukaistaminen on kannatettavaa, koska nykyisellään erilaiset käytännöt vievät avustuksensaajan aikaa.

Uuden verkkopalvelun käyttöön on saatava tukea, ja on varmistettava, ettei palvelun käyttö edellytä sellaista ammattimaisuutta, joka karsii pois pieniä hakijoita. Raportoinnin määrä tulee suhteuttaa toimijan avustuksen määrään ja toiminnan laajuuteen. Yhteinen verkkopalvelu lisää avustusten haun ja raportoinnin sujuvuutta sekä helpottaa tiedonjakoa eri ministeriöiden kesken. Verkkopalvelua kehitettäessä on tehtävä laajaa yhteistyötä verkkopalvelun tulevien käyttäjien kanssa. Samalla on huolehdittava verkkopalvelun saavutettavuudesta. Avustushaun uuden verkkopalvelun käyttöönotosta tulee tiedottaa selkeästi ja riittävän aikaisin huomioiden rahoitushaut vuodelle 2024.

Verkkopalveluiden tutkiavustuksia.fi -osuuden tulee tuoda esiin avustustoiminnalla saavutettuja tuloksia ja hyötyjä keskittyen avustetun toiminnan yhteiskunnallisiin vaikutuksiin.

Ehdotus 2: Valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta suunnitellaan yhdessä uudella tavalla.

Tuotonjakoministeriöt hyödyntävät valtionavustuksia ja niiden käyttöä koskevaa tietoa uudella tavalla valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa, kuten valtionavustusten kohdentamisessa. Sitä varten tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusprosessejaan ja käyttävät yhteisiä verkkopalveluja. Järjestöt ja valtionapuviranomaiset suunnittelevat valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta yhdessä uudessa toimintamallissa, mikä edistää ennakoitavuutta ja jatkuvuutta ja auttaa ottamaan toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset entistä paremmin huomioon.

Valtionavustustoiminnan vaikutusten ja arvioinnin kehittämistä tulee toteuttaa tiiviissä yhteistyössä järjestöjen kanssa. Vaikuttavuuden arviointiperusteiden tulee olla läpinäkyviä ja huomioida avustustensaajien moninaisuus.

Mittarit tulee suunnitella järjestöjen kanssa yhdessä ja seurata mittarien soveltuvuutta eri kohderyhmille. Yhdenmukaisen mittariston luominen on haasteellista toimijoiden ja kohderyhmien erilaisuuden vuoksi.

Ehdotus 3: Valtionavustustoimintaan osallistuvien toimielinten tehtäviä ja toimintatapoja yhdenmukaistetaan.

Tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusten arviointiin ja valtionavustustoimintaan liittyvien neuvottelukuntien, toimikuntien ja jaostojen tehtäviä ja toimintatapoja soveltuvin osin. Tehtävien ja toimintatapojen painopiste on jatkossa valtionavustuspolitiikan arvioinnissa, valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa ja yhdenmukaisten valtionavustuskäytäntöjen jatkuvassa kehittämisessä. Tarkoituksena on lisätä valtionapuviranomaisten ja järjestöjen välistä viestintää ja vuorovaikutusta.

Viranomaisten ja järjestöjen välisen vuorovaikutuksen lisääminen on kannatettavaa. Valtionavustustoimintaan liittyviin toimielimiin tulee saada monipuolisesti järjestöedustajia potilasedustajien osallisuutta vahvistaen.

Ehdotus 4: Järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjä yhdenmukaistetaan mahdollisuuksien mukaan.

Tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjään. Yleisavustuksilla rahoitetaan järjestöjen varsinaisen toiminnan bruttokustannuksia. Tuotonjakoministeriöt luovat yhteisen tavan arvioida, miten järjestön kokonaisvarallisuus vaikuttaa valtionavustusten harkinnassa ja myöntämisessä. Tuotonjakoministeriöiden erilaisia omarahoituskäytäntöjä selvitetään lisää ennen ehdotuksen toteuttamista.

Yhteisen arviointitavan luominen kokonaisvarallisuuden vaikutuksesta avustuksiin on kannatettavaa. STEAn käytäntö kokonaisvarallisuuden vaikutuksen arvioinnissa avustuksen määrään sopii uudistuksen pohjaksi. Järjestöjen taloudellinen asema ei saa heikentyä käytäntöjen yhdenmukaistamisen myötä.

Ehdotus 5: Järjestöjen toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita yhdenmukaistetaan.

Tuotonjakoministeriöt soveltavat mahdollisimman yhdenmukaisia toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita harkitessaan ja myöntäessään yleisavustuksia järjestöille. Perusteita arvioidaan sekä

suunnitellun että toteutuneen toiminnan perusteella. Tuotonjakoministeriöt päättävät, kuinka ne soveltavat arviointiperusteita mahdollisine painotuksineen päätöksenteossa.

Toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita tulee suunnitella yhdessä avustuksensaajien kanssa. Yhdenmukaisten arviointiperusteiden luominen on haastavaa järjestöjen ja kohderyhmien moninaisuuden vuoksi.

Vastuullisuuden arvioinnin kehittäminen on kannatettavaa ja kehittämistyössä tulee nostaa kestävä kehityksen periaatteet vahvasti esiin. Saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden toteutuminen ovat myös tärkeitä vastuullisuuden arviointiperusteita.

Mikäli arviointiperusteet muuttuvat, niitä voidaan alkaa soveltaa vasta siirtymäkauden jälkeen.

Ehdotus 6: Järjestöille voidaan myöntää kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti.

Tuotonjakoministeriöt voivat myöntää järjestöille yksi- tai kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti. Kahdeksi vuodeksi kerrallaan myönnetty yleisavustus ei poista sen saajan vuotuista raportointivelvollisuutta. Järjestöt voivat hakea ensimmäiset kaksivuotiset yleisavustukset vuoden 2024 valtionavustushauissa. Kaksivuotiset yleisavustukset rahoitetaan valtion yhden vuoden talousarviosta.

Kannatamme kaksivuotisten avustusten myöntämistä. Käytäntö turvaa pitkäjänteistä suunnittelua ja toimintaa tilanteessa, jossa rahapelituotot alenevat. Vaikka rahoituspäätös olisi vuodeksi kerrallaan, avustus tai avustusehdotus useammalle vuodelle (2-3) helpottaa toiminnan suunnittelua ja pidempiaikaisten tavoitteiden saavuttamista. Kannatamme kokeilun järjestämistä kaksivuotisten yleisavustusten myöntämisestä.

Ehdotus 7: Järjestöt välittävät valtionavustuksia edelleen siirron saajille mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla.

Valtionavustusten edelleen välittäminen perustuu tuotonjakoministeriöissä valtionavustuslain uudistamisen yhteydessä laadittavaan tulkintaohjeeseen. Tuotonjakoministeriöiden valtionavustusehdot ja -rajoitukset sekä delegointisopimusmallit yhdenmukaistetaan. Samalla varmistetaan, että siirron saajille edelleen välitettyjen valtionavustusten käyttöä koskeva tieto on avointa ja läpinäkyvää valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaisesti.

On kannatettavaa selkiyttää avustusten myöntämisen ja edelleen välittämisen määrittelyä sekä käytäntöjä. Pienten eteenpäin siirrettävien avustusten raportointi tulee pitää kevyenä, sillä pieniä avustuksia käyttävät pitkäaikaissairaiden vapaaehtoisten voimin toimivat pienet järjestöt.

Ehdotus 8: Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä.

Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä järjestämällä sen tiimityönä. Taloustarkastuksen tehtävät on myös perusteltua yhdenmukaistaa vastuineen tuotonjakoministeriöissä. Järjestöjen taloutta ja toiminnan tai hankkeen tuloksellisuutta sekä toimintaympäristömuutoksia koskevaa tietoa hyödynnetään entistä laajemmin valtionavustusprosessien eri vaiheissa.

Avustusten käsittelyn uudistaminen lyhentää avustusprosesseja ja suoraviivaistaa käytäntöjä karsien päällekkäistä työtä. Uudistamisen yhteydessä on huolehdittava yhtenäisestä neuvonnasta ja tuesta avustusten hakijoille.

3 Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Yleiset huomiot Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt: Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi -julkaisusta

-

Valtionavustustoiminnan kehittämistä koskevat yleiset huomiot

Rahoituksen ennakoitavuuden kehittäminen on kannatettavaa ja samalla järjestöjen osallisuutta avustustoiminnan tavoitteiden määrittelyssä on lisättävä. Järjestöjen asiantuntemusta tulee hyödyntää monipuolisesti ja samalla on vahvistettava potilaiden äänen kuulumista prosessissa.

Valtionavustuskäytäntöjä kehitettäessä on kunnioitettava järjestöjen autonomiaa nostamalla järjestötoiminnan kohderyhmien tarpeet keskiöön. Vaikuttavuuden kehittämisessä on lähtökohtana oltava järjestöjen tuottama tieto toiminnan kohderyhmien tarpeista ja järjestöjen toimintaympäristöstä. Tulosten seuraaminen pitkällä aikavälillä ilmiöpohjaisesti tuo esiin ennaltaehkäisevän työn vaikutuksia. Vaikuttavuutta ja pidemmän aikavälin tavoitteiden saavuttamista tukisi rahoituksen painopisteen siirtäminen yleisavustusten suuntaan.

Järjestöt saavat valtionavustusten lisäksi avustuksia muilta tahoilta, joiden avustuskäytäntöjen yhteensopivuutta on syytä kehittää valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitointihankkeen rinnalla huomioiden kunta- ja hyvinvointialueiden tukien myöntämiskäytännöt järjestöille sekä oikeusministeriön kansalaistoiminnan kehittämistä koskevat suunnitelmat.

Mustonen Satu
Hengityслиitto